

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGA

Sveikatos apsaugos ministerijai

2024-03-04 Nr. (1.19.-2024)2-232

**DĖL ĮSAKYMO PROJEKTO DĖL SPECIALIZUOTO PSICHOLOGINIO
KONSULTAVIMO PASLAUGŲ TEIKIMO REIKALAVIMŲ TVARKOS**

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, susipažinusi su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo 2024-02-27 projektu Nr. 24-3089 (toliau – Įsakymo projektas), kuriuo tvirtinamas Specializuoto psichologinio konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų tvarkos aprašas, teikia žemiau išdėstytas pastabas ir siūlymus jo tobulinimui.

1. Įsakymo projektu siekiama reglamentuoti naujų itin reikšmingų pacientams specializuoto psichologinio konsultavimo paslaugų teikimą. Vaikai, kaip lygiateisiai pacientai, taip pat gali susidurti su situacijomis, kai dėl netikėtų sveikatos pokyčių, o ypač galinčių pabloginti jų tolesnę gyvenimo kokybę, patiria (gali patirti) emocinius išgyvenimus, todėl savalaikės psichologinio konsultavimo paslaugos galimybė stiprintų sveikimo procesą. Sergantieji vaikai dažnai patiria emocinį nestabilumą, socialinius iššūkius, sunkumus santykiuose su savo šeima ar bendraamžiais. Specializuotas psichologinis konsultavimas gali padėti tokio vaiko emocinei gerovei, suteikiant jam būtiną paramą, supratimą ir įrankius susidoroti su savo jausmais ir sunkumais.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė laikosi pozicijos, jog visi sveikatos sistemos tobulinimo klausimai turi būti analizuojami iš geriausių vaiko interesų užtikrinimo perspektyvos, pagal kurią visi vaikai turi teisę augti ir vystytis fizinės, emocinės ir socialinės gerovės kontekste.

Įvertinusi Įsakymo projektu reglamentuojamą paslaugos suteikimo tvarką ir sąlygas, vaiko teisių apsaugos kontrolierė reiškia abejones, jog projekte numatytas indikacijų sąrašas (Įsakymo projekto 9 p.), kuomet asmuo nukreipiamas ir teikiamos psichologinio konsultavimo paslaugos, apmokamos iš PSDF biudžeto lėšų, tik labai maža apimtimi būtų taikomas vaikams, todėl poveikis vaikams būtų minimalus, sąrašas formuotas labiau atliepiant suaugusių pacientų poreikius. Vertinant Įsakymo projekte numatytą indikacijų sąrašą, kurioms esant pacientai bus nukreipiami psichologiniam konsultavimui, abejonių kelia taikyti atrankos kriterijai, sudarant šį sąrašą. Atsižvelgiant į aplinkybę, jog psichologinio konsultavimo poreikis vaikams apskritai yra išaugęs ir nėra pilnai užtikrinamas, šio Įsakymo projekto reguliavimu neskiriant reikiamo dėmesio ypatingoje padėtyje dėl sveikatos būklės atsidūrusiems vaikams, galimai bus dar labiau silpninama jų emocinė sveikata ir mažinamos galimybės tinkamai sveikti. Nekvestionuojant Įsakymo projekte numatytą indikacijų sąrašą, manytina, jog būtina svarstyti galimybę įtraukti ligas ir būkles, kurios vaikams nustatomos vėliau jų amžiuje (pvz., cerebrinis paralyžius ir kt.), taip pat sužalojimų, kurie, kaip ir esant nudegimų atvejams, gali turėti neigiamų ilgalaikių pasekmių vaikams dėl grėšiančio neįgalumo. Paminėtina ir tai, jog pagal parengtą Įsakymo projektą, esant nudegimų atvejams,

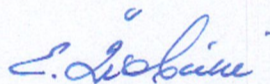
psichologiniam konsultavimui nukreipiamas tik vaikas (pacientas), nenumatant galimybės konsultuoti ir tėvų (įstatyminių atstovų). Todėl, atsižvelgiant į tai, vaiko teisių apsaugos kontrolierės nuomone, tikslinga Įsakymo projekte tikslinti ne tik indikacijų sąrašą, tačiau aiškiau reglamentuoti (išskirti) atvejus, kada konsultuojami tik vaikai, kada tik tėvai (įstatyminiai atstovai) bei kada konsultuojama visa šeima.

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos veiklos patirtis rodo, jog psichologinės pagalbos poreikis yra labai didelis ir nėra patenkinamas, todėl šios naujos paslaugos (pagalbos) reglamentavimas turi būti atsakingai parengtas, įvertinus visas galimybes ir atrenkant visas aktualiausias vaikų sveikatos būkles, galinčias reikšmingai paveikti vaiko gyvenimo kokybę ir reikalaujančias specializuoto psichologinio konsultavimo.

2. Remiantis teisėkūros atvirumo ir skaidrumo principu, teisėkūra turi būti vieša, su bendraisiais interesais susiję teisėkūros sprendimai negali būti priimami visuomenei nežinant ir neturint galimybių dalyvauti, valstybės politikos tikslai, teisinio reguliavimo poreikis ir teisėkūroje dalyvaujantys subjektai turi būti žinomi, visuomenei ir interesų grupėms sudarytos sąlygos teikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo visose teisėkūros stadijose, kt. (Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str.).

Iš kartu su Įstatymo projektu lydinčio aiškinamojo rašto matyti, jog Įsakymo projektas yra siunčiamas derinti įvairioms sveikatos priežiūros įstaigoms, asociacijoms ir draugijoms, tačiau pasigendama derinimo su vaikų gydytojų profesinėmis bendruomenėmis. Manytina, jog naujų sveikatos priežiūros paslaugų įvedimas savaime sudaro prielaidas įvairiadalykiam dialogui, suteikiant svarstomam klausimui atitinkamos svarbos. Vaikai, įgyvendindami teisę į sveikatą, turi turėti galimybę naudotis aukščiausio, koks tik įmanomas, lygio sveikatos priežiūra ir ligų gydymo bei sveikatos atkūrimo priemonėmis (Junginių Tautų Vaiko teisių konvencijos 24 str. 1 d.). Tai reikalauja tinkamos sveikatos sistemos ir dėmesio vaikų sveikatos veiksniams. Manytina, jog jau pradiniam etape, teikiant paraišką Įstatymo projektu reglamentuojamų paslaugų galimam finansavimui iš PSDF biudžeto lėšų, turėjo būti apsvarstytos ir sudarytos galimybės visoms reikšmingoms pacientų grupėms pasinaudoti išteklių paskirstymu ir siekti aukštų sveikatos standartų per priemonės įgyvendinimą, ypač atsižvelgiant į vaikų poreikį ir užtikrinant jiems galimybes pasinaudoti paslaugomis.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė

Laura Vitkauskaitė-Sirunavičė, tel. (8 653) 05057, el. p. laura.sirunavice@vtaki.lt
Kristina Smilgytė, tel. (8 657) 13697, el. p. kristina.smilgyte@vtaki.lt